

უნდა არსებობდეს მეუღლეთა საერთო ქონება. ეს გარემოება საქმეში დადგენილი და უდავო იყო. თუმცა, სადავოს წარმოადგენდა მოპასუხე მეუღლის მხრიდან ქონების განკარგვის უფლებამოსილება, ვინაიდან თანასაკუთრების განკარგვისათვის საჭირო იყო მეუღლის თანხმობა. სასამართლოს განმარტებით განკარგვაზე თანხმობა შეიძლება გაცემულ იქნას, როგორც წინასწარ (ნებართვა), ისე შემდგომი (მონონება). თანხმობის არსებობის მტკიცების ტვირთი ანევთ მოპასუხეებს. სასამართლომ საქმეში არსებული მონმეთა ჩვენებებით და თავად მოსარჩელის განმარტებით დაადგინა, რომ ქონების განკარგვა, სწორედ, მოსარჩელის თანხმობით განხორციელდა. კერძოდ, მოსარჩელემ ახსნა-განმარტების ეტაპზე დაადასტურა, რომ მოპასუხე მეუღლემ განქორწინების სანაცვლოდ მოითხოვა ქონებაზე უარის თქმა: „მეც დავამონმე ნოტარიუსთან, რომ ქონებას არ შევვებოდდი და მივუტანე. აღარ ვაპირებდი ქონებაზე პრეტენზიის გაცხადებას, მაგრამ შემდეგ, როცა ქონება დამიყადალდა გავბრაზდი და ამის შემდეგ მოდის ეს ყველაფერი“. შესაბამისად, უზენაესმა სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია ქონების განკარგვაზე მოსარჩელის თანხმობის არსებობა. ამასთან, სასამართლომ განმარტა, რომ თუკი მტკიცებულებებით არ დადასტურდებოდა ქონებების განკარგვაზე ნებართვის გაცემა, სახეზე იყო განკარგვის მონონება, ვინაიდან ფაქტის შეტყობის შემდგომ მოსარჩელე ამას შეეგუა და კონკლუდენტურად დაეთანხმა. უზენაესი სასამართლო არ დაეთანხმა სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას მონონების ფორმასთან დაკავშირებით და განმარტა, რომ, სკ-ის 99 II მუხლის თანახმად, თანხმობას არ სჭირდება გარიგებისათვის დადგენილი ფორმის დაცვა.

გოჩა ოყრეშიძე

► 1.10 - 12/2020

მორალური ზიანის ანაზღაურება პატივისა და ღირსების შელახვისას

1. აზრის გამოხატვა დაცულია კანონით, თუმცა მისი შეზღუდვა დასაშვებია.

2. პოლიტიკური დისკუსია მომეტებული ხარისხით არის დაცული. პოლიტიკური თანამდებობის პირს გააჩნია თმენის მომეტებული ვალდებულება.

3. აზრის გამოხატვის თავისუფლება არ იცავს განცხადებას, რომლითაც პირს ბრალდება დანაშაულის ჩადენა.

4. მორალური ზიანის ანაზღაურებას გააჩნია სამი ფუნქცია: ზიანის კომპენსირება, დარღვევის განმეორებით ჩადენის პრევენცია და მესამე პირთა მხრიდან დარღვევის ჩადენის თავიდან აცილება.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2003 წლის 30 ივლისის გადაწყვეტილება საქმეზე № 3კ/423-03

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა მოპასუხის წინააღმდეგ და მოითხოვა საგაზეთო პუბლიკაციისა და ტელეკომპანიის მეშვეობით გავრცელებული პატივისა და ღირსების შემლახველი ცნობების უარყოფა, ასევე, მიყენებული მორალური ზიანის ანაზღაურება 600,000 ლარის ოდენობით. კერძოდ, გავრცელებული ცნობების თანახმად, მოპასუხე მოსარჩელეს ადანაშაულებდა აფხაზეთის ა/რ მმართველობითი ორგანოების წარმომადგენლებთან კორუფციულ გარიგებაში და ოკუპირებული ტერიტორიიდან დევნილი პირების ხარჯზე უკანონოდ გამდიდრებაში. მოპასუხემ მოთხოვნა არ ცნო და მიუთითა, რომ მის მიერ გამოთქმული ყველა მოსაზრება საზოგადოებაში ისედაც გავრცელებულია ბოლო 6-7 წლის განმავლობაში. ამა-

სთან, მოცემული შემთხვევა არა ცნობის გავრცელება, არამედ მოვლენების მისეულ შეფასება და კრიტიკაა.

თბილისის საოლქო სასამართლოს გადაწყვეტილებით სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. სასამართლომ მოპასუხე მხარეს დაავალა გავრცელებული ცნობების უარყოფა, ასევე მორალური ზიანის კომპენსაციისათვის დააკისრა მოსარჩელისათვის 5,000 ლარის ანაზღაურება. სასამართლომ მიუთითა, რომ, მართალია, აზრის გამოხატვის უფლება დაცულია კონსტიტუციით, თუმცა ეს უფლება არ არის აბსოლუტური და შეიძლება შეიზღუდოს. მათ შორის, ეს ეხება პოლიტიკური დისკუსიის ფარგლებში გავრცელებულ ცნობებსაც, რომლებიც, ზოგადი წესის თანახმად, უფრო მეტი თავისუფლებით სარგებლობს. სასამართლოს განმარტებით მოპასუხის მიერ გაკეთებული განცხადებები შეიცავდნენ მტკიცებას მოსარჩელის მხრიდან დანაშაულის ჩადენასთან დაკავშირებით, რაც ვერ ჩაითვლებოდა შეფასებად და პოლემიკის, დებატის ნაწილად. ამასთან, სასამართლომ განმარტა, რომ მოპასუხეს აკისრია გავრცელებული ცნობების სინამდვილესთან შესაბამისობის მტკიცების ტვირთი, რაც მან ვერ შეძლო.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა მხარის საკასაციო საჩივარი. კერძოდ, მორალური ზიანის ანაზღაურების ნაწილში მოპასუხეს 5,000 ლარის ნაცვლად დააკისრა 2,500 ლარის გადახდა. უზენაესმა სასამართლომ განმარტა, რომ აზრის გამოხატვისა და გავრცელების უფლება დაცულია საქართველოს კონსტიტუციითა და კანონმდებლობით. ამასთან, სასამართლოს განმარტებით პოლიტიკური ლიდერების კრიტიკის დასაშვები ფარგლები უფრო ფართოა, ვიდრე კერძო პირებისა. პოლიტიკური თანამდებობის დაკავება თავისთავად გულისხმობს იმას, რომ თანამდებობის პირის საქმიანობა გახდება კრიტიკის ობიექტი, შესაბამისად, მას აკისრია თემის მომეტებული ვალდებულება. თუმცა, ამავე დროს სკ-ის მე-18 მუხლი პირს ანიჭებს უფლე-

ბა სასამართლოს მეშვეობით მოითხოვოს იმ ცნობების უარყოფა, რომლებიც ლახავს მის პატივს, ღირსებას, პირადი ცხოვრების საიდუმლოებას, პირად ხელშეუხებლობას ან საქმიან რეპუტაციას, თუ ამ ცნობების გამავრცელებელი არ დაამტკიცებს, რომ ისინი სინამდვილეს შეეფერება. პატივისა და ღირსების შელახვაში, სასამართლოს განმარტებით, იგულისხმება ფიზიკური ან იურიდიული პირების შესახებ ისეთი ცნობების გავრცელება, რომლებიც შეიცავენ მტკიცებას მათ მიერ კანონის ან მორალის ნორმების დარღვევის, უღირსი საქციელის ჩადენის შესახებ. სასამართლოს განმარტებით კრიტიკა უნდა იყოს საქმიანი და იგი არ უნდა გადაიზარდოს კრიტიკაში, რომელიც აშკარად შეუსაბამოა კრიტიკისა და განსჯის საგანთან. პოლიტიკური თანამდებობის პირების ქმედებათა მკვეთრი შეფასებები უნდა წარმოადგენდეს განცხადების ავტორის ხელთ არსებული ფაქტების ადეკვატურს. ცნობების გავრცელება იმის შესახებ, რომ პირის მიერ დარღვეულია კანონი, სცილდება საქმიანი კრიტიკის ფარგლებს და იგი იწვევს ადრესატის პატივის ანუ საზოგადოებრივი რეპუტაციის დისკრედიტაციას. ასეთ შემთხვევაში, დაირღვა რა კრიტიკის დასაშვები ფარგლები, შესაბამისად, კრიტიკის მიმართ თემის ვალდებულებაც შეწყდა. ამასთან, მოპასუხემ ვერ შეძლო დაემტკიცებინა ამ ცნობების სინამდვილესთან შესაბამისობა.

სასამართლომ განმარტებები გააკეთა მორალური ზიანის ფულადი თანხით ანაზღაურებასთან დაკავშირებითაც. კერძოდ, სასამართლოს მითითებით მორალური ზიანის ანაზღაურებას აკისრია სამი ფუნქცია: (1) დააკმაყოფილოს დაზარალებული (ხელყოფილი უფლებების რესტიტუცია). მართალია ფულადი რესტიტუცია სრულად ვერ უზრუნველყოფს მიყენებული მორალური ზიანის ანაზღაურებას, თუმცა მისი მიზანია მოსარჩელის გამართლება საზოგადოების თვალში, მისი უარყოფითი ემოციების გაქარწყლება; (2) ზემოქმედება მოახდინოს ზიანის მიმყენებელზე (პრევენციული ფუნქცია), რათა თავიდან იქნას აცილებული დარღვევის განმეორებით ჩადენა. თუმცა, ამავე დროს, თავიდან უნდა იქნას აცილებული

გადამეტებული ანაზღაურება, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს ფულადი კომპენსაციის უზომოდ გაზრდა და სიტყვის თავისუფლების დაუსაბუთებელი შეზღუდვა. აქ სასამართლომ უნდა გაითვალისწინოს არა მხოლოდ მიყენებული ზიანი, არამედ მოპასუხის ქონებრივი მდგომარეობა და ქვეყანაში არსებული ზოგადი ეკონომიკური ფონი. კომპენსაციის ოდენობა არ უნდა იყოს რეალობასთან შეუსაბამო; (3) თავიდან აიცილოს პიროვნული უფლებების ხელყოფა სხვა პირების მიერ.

გოჩა ოყრეშიძე

▶ 2.1 - 12/2020

დეპუტატის მანდატის შეწყვეტა (კანონიერ ძალაში შესული) გამამტყუნებელი განაჩენის გამო

საქართველოს კონსტიტუციის 39 V დ) მუხლში მოხსენიებული გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლა განიმარტება სისხლის სამართლის კოდექსის 279 I მუხლის მიხედვით.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

საქართველოს კონსტიტუციის 31 V, 39 V დ) მუხლები

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 279 I მუხლი

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება N3/2/1473 საქმეზე „ნიკანორ მელია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“

I. ფაქტობრივი გარემოებები

დეპუტატმა სადავო გახადა პარლამენტის დადგენილება, რომლითაც მას მანდატი შეუწყდა. სადავო აქტის მიხედვით, პარლამენტის წევრის უფლებამოსილების შეწყვეტა მოჰყვა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანას. მოსარჩე-

ლის პოზიციით, საქართველოს კონსტიტუციის 39 V დ) მუხლში პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ მიღებული განაჩენის მოაზრება არასწორია, რადგან კანონიერ ძალაში შესვლისთვის აუცილებელია განაჩენის გასაჩივრების ვადის უშედეგოდ გავლა ან სამივე ინსტანციის ამონურვა. მოსარჩელემ მოიშველია ნორმის სისტემური განმარტება და მიუთითა საქართველოს კონსტიტუციის 31 V მუხლზე, რომელიც პირის დამნაშავეობისთვის მოითხოვს კანონით დადგენილი წესით კანონიერ ძალაში შესულ სასამართლოს გამამტყუნებელ განაჩენს.

მოპასუხის აზრით, გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლა დაკავშირებულია მისი აღსრულების საკითხთან - განაჩენი აღსრულებას ექვემდებარება გამოცხადების მომენტიდან, რისთვისაც აუცილებელი არ არის გასაჩივრების ვადის უშედეგოდ გავლა ან სამივე ინსტანციის ამონურვა. მოპასუხის განმარტებით, მოსარჩელის პოზიციის გათვალისწინება პარლამენტის წევრის პრივილეგიურებას ნიშნავს და განაჩენის აღსრულების კანონის მოთხოვნების გვერდის ავლით გადავადებას. მოპასუხის პოზიციით, თუ განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლა დაკავშირებული იქნებოდა გასაჩივრების მექანიზმების ამონურვასთან, ეს შესაძლოა გულისხმობდეს როგორც ზემდგომ ინსტანციაში გასაჩივრებას, ისე ახლად აღმოჩენილ გარემოებათა გამო სისხლის სამართლის საქმის განახლება და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოსათვის მიმართვასაც. ამგვარმა ფართო განმარტებამ კი, მოპასუხის დასაბუთებით, შესაძლოა, ფორმალური გახადოს პირის დამნაშავედ ცნობა და სასამართლოს განაჩენი აღუსრულებელი დარჩეს. საქართველოს კონსტიტუციის 31 V მუხლს სხვა დატვირთვა აქვს, რის გამოც ანალოგიურად საქართველოს კონსტიტუციის 39 V დ) მუხლის განმარტება არასწორია.

სასამართლოს მეგობრის პოზიციით, თუ არსებობს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრებისა და მისი შეცვლის შესაძლებლობა, ის საქართველოს კონსტიტუციის მიზნებისათვის არ წარმოადგენს კანონიერ ძალაში შესულს. სასამართლოს მეგობარმა განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლა